

Esko – Etelä-Suomen kalatalousohjelma

29.4.2008

Etelä-Suomen kalatalousryhmä ESKO, ohjelmatyöryhmä

Esko – Etelä-Suomen kalatalousohjelma

Sisällysluettelo:

- 1) Kalatalousryhmän toiminta-alue ja ohjelman muotoutuminen
- 2) Analyysi alueen elinkeinokalataloudesta
- 3) Strategian tavoitteet
- 4) Strategian toimenpiteet
- 5) Rahoitussuunnitelma
- 6) Toimenpiteiden yhteensovitus muihin EU-osarahoitteisiin strategioihin ja ohjelmiin sekä kalatalouden strategioihin
- 7) Keskeisimmät lähteet

1) Kalatalousryhmän toiminta-alue ja ohjelman muotoutuminen

1.1. Toiminta-alue

Etelä-Suomen Kalatalousryhmä Eskon toiminta-alueena on Suomenlahden rannikkoalue Hangosta Virolahdelle (Liite 1). Toiminta-alue sisältää seuraavat kunnat: Hanko, Tammisaari, Inkoo, Kirkkonummi, Espoo, Helsinki, Tuusula, Sipoo, Porvoo, Pernaja, Loviisa, Ruotsinpyhtää, Pyhtää, Kotka, Anjalankoski, Hamina ja Virolahti. Päätösprosessi on kunnissa osittain kesken ja alueeseen voi vielä tulla lisää kuntia.

Alueeseen kuuluu sekä tiheään asuttuja kaupunkeja että harvaan asuttuja maaseutu- ja saaristoalueita. Suomen 44 saaristo-osakunnasta Eskon alueelle sijoittuvat seuraavat kahdeksan: Helsinki, Inkoo, Kotka, Pernaja, Porvoo, Pyhtää, Ruotsinpyhtää ja Tammisaari. Maakuntien liitot ovat esittäneet saaristoalueiden määrittelyyn tarkistuksia, joiden mukaan mm. Siuntio, Kirkkonummi, Espoo, Loviisa, Hamina ja Virolahti tulisivat saaristo-osakunniksi.

Eskon toimialueen kuntien väkiluvut ja pinta-alat

Kunta	Väkiluku	Pinta-ala
Anjalankoski	16928	753
Espoo	236968	312
Hamina	21956	633
Hanko	9780	115
Helsinki	566433	184
Inkoo	5469	358
Kirkkonummi	34571	393
Kotka	54619	257
Loviisa	7386	45
Pernaja	4013	425
Porvoo	47404	663
Pyhtää	5159	297
Ruotsinpyhtää	2938	293
Sipoo	19126	367
Tammisaari	14776	721
Tuusula	35883	220
Virolahti	3614	375
Yhteensä	1087023	6411
Ilman pääkaupunkiseutua	283622	5915
Kymenlaakson osuus	102276	2315
Uudenmaan osuus	903880	2303
Itä-Uudenmaan osuus	80867	1793

Ilman siltayhteyttä olevien asuttujen saarten lukumäärä ja asukasluku

	lkm	asukkaita
Pernaja	7	18
Porvoo	10	313
Sipoo	13	96
Hamina	3	8
Kotka	6	89
Pyhtää	5	44
Espoo	8	13
Hanko	3	3
Helsinki	4	881
Inkoo	17	98
Kirkkonummi	6	9
Tammisaari	26	273
Yhteensä	108	1845
Uusimaa	64	1277
Itä-Uusimaa	30	427
Kymenlaakso	14	141

Toiminta-alue kattaa koko Suomenlahden rannikon ja joitakin keskeisten jokivarsien kuntia ja on kalataloudellisesti yhtenäinen. Maantietä pitkin etäisyys Hangosta Virolahdelle on 305 km. Rannikon rikkonaisuuden vuoksi mannerrantaviivaa kertyy peräti 1700 km. Alueen tuhansilla saarilla on rantaviivaa yhteensä 6500 km. Jokia on noin 50. Saaristo- ja rannikkoalueella on kalastus aina ollut merkittävä elinkeino ja ihmisille toimeentulo, ja lukuisat pienet asutusyhdykunnat ovat muotoutuneet juuri kalastuselinkeinon ympärille.

Toiminta-alue on valittu sen yhtenäisyyden pohjalta. Toiminta-aluetta muodostettaessa on kuultu kuntien ja TE-keskusten, maaseudun toimintaryhmien, kalatalousjärjestöjen, kalastusmatkailun asiantuntijoiden ja alueella toimivien elinkeinonharjoittajien näkemyksiä.

1.2. Ohjelman muotoutuminen

Työ kalatalousryhmän perustamiseksi Suomenlahden rannikolle alkoi syksyllä 2006, kun Kehittämisyhdistys Sepra kutsui Kaakkois-Suomen rannikon kalataloustoimijoita kokoukseen 15.11.2006. Tavoitteeksi asetettiin jo tuolloin, että Suomenlahden rannikolle muodostettaisiin yksi toimintaryhmä, joka kattaisi koko rannikon Hangolta Virolahdelle. Maaseudun toimintaryhmät olivat myös keskenään yhteydessä ja ajatus tämänlaajuisesta toimintaryhmästä sai kannatusta. Ajatus jalostui edelleen Kehittämisyhdistys Sepran ja Idässä Itää ry:n hallitusten tapaamisessa 30.11.2006.

Ensimmäinen kokoontuminen, jossa oli edustajia koko toimialueelta, oli Uudenmaan TE-keskuksessa 16.3.2007. Tuolloin päätettiin perustaa ohjelmatyöryhmä valmistelemaan ohjelmaa. Työryhmään valittiin Chris Karppinen Nylands Fiskarförbundetistä, Esa Lehtinen Virtavesien hoitoyhdistyksestä, Markku Marttinen Uudenmaan TE-keskuksesta, Tuomas Oikari Kaakkois-Suomen TE-keskuksesta, Hannu Salovaara Kalastusmatkailun osaamiskeskuksesta, Marja Sorvo Kehittämisyhdistys Seprasta,

Esko Taanila Idässä Itää ry:stä, Gunilla Wasström Pomoväst ry:stä ja Teemu Tast Etelä-Suomen Merikalastajain Liitosta. Ohjelmaryhmä valitsi myöhemmin puheenjohtajakseen Esko Taanilan, varapuheenjohtajakseen Tuomas Oikarin ja sihteerikseen Teemu Tastin.

Kehittämisyhdistys Sepra käynnisti hankkeen nimeltä ”Sepra-EKTR”, johon se sai rahoitusta Kaakkois-Suomen TE-keskukselta. Yhdistys valitsi tarjouspyyntökierroksen jälkeen ohjelman kirjoittajaksi toiminnanjohtaja Teemu Tastin Etelä-Suomen Merikalastajain Liitosta. Eskon ohjelmatyöryhmä päätti kokouksessaan 26.6.2007, että Tast laatii koko Suomenlahtea koskevan ohjelman Sepran rahoituksella. Muut toimintaryhmät vastaavat omista matkakuluistaan ja omilla alueillaan järjestettävien tilaisuuksien kustannuksista.

Ohjelmatyöryhmä on kokoontunut kaikkiaan viisi kertaa: 26.6. Haminassa, 22.8. Loviisassa, 12.9. Porvoossa, 25.9. Tammisaarella ja 5.10. Helsingissä.

Etelä-Suomen kalatalousohjelmasta on järjestetty kolme esittely- ja kuulemistilaisuutta: 25.9. Tammisaarella, 26.9. Porvoossa ja 27.9. Kotkassa. Tilaisuuksiin on osallistunut kalastajia, kalastusmatkailuyrittäjiä, kalankasvattajia, vesialueiden omistajia sekä kuntien, viranomaisten ja tiedotusvälineiden edustajia. Näissä tilaisuuksissa on saatu palautetta, joka on otettu huomioon strategian laatimisessa.

Kaikilta kunnilta on saatu ainakin alustava sitoutuminen ohjelmaan, mutta lopullisia rahoitusosuuksia ei ole vielä käsitelty kaikkien kuntien päättävissä elimissä.

1.3 Kalatalousryhmän hallinto

Koska kalatalousryhmän hallinto muistuttaa maaseudun Leader-toimintamallia, se on päätetty järjestää toimivan Leader-yhdistyksen yhteyteen siten, että hallinnosta vastaa erillinen kalatalousryhmän hallitus. Hallitukseen kuuluu kuntien, kalatalouden ja kalastusmatkailualan edunvalvontaa edustavat yhdistykset ja organisaatiot, sekä yksittäiset ammattikalastuksen ja kalastusmatkailualan yrittäjät. Alueen laajuudesta johtuen on ohjelmavalmistelutyöryhmässä päätetty, että kutakin kolme viiteryhmää edustaa kolme varsinaista ja kolme varajäsentä, yksi kustakin maantieteelliseltä alueelta (Länsi-Uusimaa, Itä-Uusimaa, Kymenlaakso).

Etelä-Suomen Kalatalousryhmän Eskon hallituksessa on kymmenen jäsentä seuraavasti

- 1) kunnat (paikallishallinto) 3 jäsentä, joista yksi edustaa Uudenmaan, yksi Itä-Uudenmaan ja yksi Kymenlaakson maakuntaa (henkilöt nimetään myöhemmin) ja heille henkilökohtaiset varajäsenet
- 2) elinkeinoa edustavat yhdistykset ja muut yhteisöt (paikallisella tasolla toimivat järjestöt ja yhdistykset):
 - Nylands Fiskarförbund (varajäsen Suomenlahden Ammattikalastajat)
 - Etelä-Suomen Merikalastajain Liitto (varajäsen Suomen Kalankasvattajaliitto)
 - Kalastusmatkailun Osaamiskeskus (varajäsen Kalastusmatkailun Osaamiskeskus)
- 3) yksityiset (elinkeinokalataloudessa toimivat yrittäjät) 3 jäsentä, joista yksi edustaa Uudenmaan, yksi Itä-Uudenmaan ja yksi Kymenlaakson maakuntaa, ja heille henkilökohtaiset varajäsenet samoilta alueilta.
- 4) Keski-Uudenmaan Kehittämisyhdistys Kehu ry:n edustaja ja hänelle henkilökohtainen varamies.

Ehdotuksen kuntien edustajista tekee Uudenmaan osalta Pomoväst ry (kuultuaan Keski-Uudenmaan Kehittämisyhdistys Kehua), Itä-Uudenmaan osalta Idässä Itää ry ja Kymenlaakson osalta Kehittämisyhdistys Sepra ry.

Kalatalousryhmän hallinto toimii Keski-Uudenmaan Kehittämisyhdistys Kehu ry:n yhteydessä ja sen hallituksen alaisuudessa omana jaostonaan. Tarvittaessa voidaan asettaa asiantuntijatyöryhmiä avustamaan hankkeiden arvioinnissa. Kehu ry valittiin hallinnoijaksi tarjouskilpailun perusteella. Kehu ry vastaa koko ohjelman hallinnosta, tiedottamisesta, hankeneuvonnasta, lausuntojen antamisesta ja muista ohjelman toteuttamiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Kalatalousryhmän hallitus arvioi itse omaa toimintaansa TE-keskuksen tai ministeriön hyväksymän menetelmän mukaan. Ohjelman puolivälissä laaditaan ulkopuolisen tahon toteuttama väliarvio. Rahoitettuja hankkeita seurataan aktiivisesti, sekä toimenpiteiden, talouden että tulosten osalta.

Etelä-Suomen kalatalousohjelma on koko alueen asukkaita varten. Toiminnan antamista mahdollisuuksista tiedotetaan tasapuolisesti koko alueella. Tiedottaminen tapahtuu pääosin lehdistön ja eri sidosryhmien kautta. Hakumenettely on avoin ja kaikki toimintaryhmälle toimitetut hakemukset ja aloitteet käsitellään.

1.4. Henkilöresurssit

Keski-Uudenmaan Kehittämisyhdistys Kehu ry palkkaa osa-aikaisesti alaa tuntevan henkilön huolehtimaan kalatalousryhmään liittyvistä asioista. Ohjelmaan liittyvän aktivoinnin Kehu ry tekee erillisenä hankkeena, joka sisältää henkilön palkka- ja matkakuluja ja mahdollisesti alueellisia ostopalveluita.

2. Analyysi alueen elinkeinokalataloudesta

2.1. Ammattikalastus

2.1.1. Ammattikalastajien määrä

Ammattikalastajien määrä kunnittain 4.9.2007

Luokat	1	2	3
Espoo	1		3
Hamina	1	1	7
Hanko	8		13
Helsinki	13	1	20
Inkoo	12	2	14
Kauniainen			
Kirkkonummi	2		
Kotka	15	5	60
Loviisa	13		13
Lohja		1	2
Pernaja	5	1	1
Porvoo	18		16
Pyhtää	13	2	10
Ruotsinpyhtää	2		3
Sipoo	9	1	11
Siuntio			
Tammisaari	27	3	16
Vantaa			1
Valkeala	1		
Varkaus			1
Virolahti	2	1	8
Yhteensä	142	17	198
Kaakkois-Suomi	32	9	85
Uusimaa	110	8	113

Vuonna 2006 alueella oli 146 päätoimista ammattikalastajaa (yli 30 % kokonaistuloista kalastuksesta, kalastajarekisterin luokka 1), joista 115 oli Uudenmaan ja 31 Kaakkois-Suomen alueella. Koko Suomen merialueella päätoimisia ammattikalastajia oli 679, joten Suomenlahden osuus Suomen merialueen päätoimisista ammattikalastajista oli 22 %.

Sivutoimisia kalastajia, jotka saivat tuloistaan 15-29 % kalastuksesta, oli Uudellamaalla 11 ja Kaakkois-Suomessa 11. Sellaisia sivutoimikalastajia, joiden kalastustulot olivat alle 15 % kokonaistuloista, oli Uudellamaalla 115 ja Kaakkois-Suomessa 85. Kaikkiaan kalastajarekisteriin ilmoittautuneita henkilöitä Eskon toimialueella on siis 357.

Etenkin luokan 1 eli päätoimisten ammattikalastajien tilastoitu määrä on laskenut huomattavasti. Tähän vaikuttaa kalastajajoukon ikääntyminen ja osa kalastajista on luopunut elinkeinosta myös heikentyneen kannattavuuden tai hyljevahinkojen vuoksi.

Päätoimisia ammattikalastajia on eniten Tammisaarella (27), Porvoossa (18), Kotkassa (15), Helsingissä (13), Loviisassa (13) ja Pyhtäällä (13). Sivutoimisia kalastajia on ilmoittautunut eniten kalastajarekisteriin Kotkassa (65).

Suomenlahden kalastajien keski-ikä ei ole erikseen laskettu. Koko maassa kalastajien keski-ikä on yli 50 vuotta. Nuoria tulee alalle vähän, uusista yrittäjästäkin monet ovat jo keski-ikäisiä.

2.1.2. Ammattikalastajien kalastus ja saaliit

Ammattikalastuksen saaliit (1000 kg) merialueella työvoima- ja elinkeinokeskuksittain (aluksen rekisteröintisataman tai kalastajan kotipaikan mukaan) vuonna 2006

	Uusimaa	Kaakkois-Suomi	Suomenlahti yhteensä	Koko Suomi	Suomenlahden osuus %	Saaliin keskihinta kg	Suomenlahden saaliin arvo 1000 €
Silakka	721	2753	3474	79 433	4,4	0,11	382,14
Kilohaili	514	4456	4970	19 013	26,1	0,1	497
Turska	0	0	0	670	0		0
Kampela	5	0	5	25	19,8	0,96	4,8
Hauki	39	12	51	229	22,2	1,07	54,57
Muikku	0	0	0	164	0	1,23	0
Siika	21	13	34	690	4,9	3,37	114,58
Lohi	27	40	67	309	21,7	3,36	225,12
Taimen	11	4	15	65	23	3,13	46,95
Kuore	1	0	1	160	0,6	0,37	0,37
Lahna	17	40	57	177	32,2	0,79	45,03
Särki	4	24	28	186	15,1	0,15	4,2
Made	8	3	11	53	20,1	2,27	24,97
Ahven	35	33	68	900	7,6	1,17	79,56
Kuha	136	16	152	468	32,5	3,24	492,48
Muut	4	0	4	75	5,3	0,3	1,2
Yhteensä	1543	7394	8937	102 627	8,7		1972,97

Vuonna 2006 ammattikalastuksen ilmoitettu kokonaissaalis Suomenlahdesta oli 4.864 tonnia, mikä oli noin 5 % Suomen merikalastuksen kokonaissaaliista. Jos otetaan huomioon Suomenlahden troolialusten kalastus muilla merialueilla, saalismäärä nousee 8.937 tonniin ja osuus kokonaissaaliista 8,7 %:iin. Jos silakka jätetään pois tarkastelusta, Suomenlahden alusten osuus muiden lajien yhteenlasketusta saaliista oli viime vuonna noin 24 %. Suurimmillaan Suomenlahden kalastajien osuus oli kuhan (32 %), lahnan (32 %), kilohailin (26 %) taimenen (23 %), lohen (22 %), hauen (22 %) ja mateen (21 %) saaliissa. Tässä joukossa on kilohinnaltaan arvokkaimpiin kuuluvia kalalajeja kuten lohi, taimen, kuha ja made. RKTL:n tilastojen mukaan kuhasta ja lohesta on Suomenlahden alueella maksettu selvästi korkeampaa kilohintaa kuin muualla maassa.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan Suomenlahden kalastajien saaliin laskennallinen tuottajahinta oli vuonna 2006 noin 2 miljoonaa euroa. Saaliin arvon mukaan laskettuna merkittävimpiä

kalalajeja olivat kilohaili, kuha, silakka ja lohi. Näiden neljän lajin saaliit muodostivat yli 80 % ammattikalastussaaliin arvosta. RKTL:n laskema tuottajahinta perustuu tukkujen kalastajille maksamaan arvonlisäverottomaan hintaan. Todellinen kalastajahinta on tätä huomattavasti korkeampi, sillä Suomenlahden alueella saaliin pienimuotoinen jalostaminen ja suoramyynti on merkittävää.

Vuoden 2006 troolisaaliin kalasti suurelta osalta yksi kotkalainen troolari. Vuonna 2007 Etelä-Itämerellä on operoinut kaksi kotkalaistroolaria ja kokonaissaaliit ovat huomattavasti suurempia kuin edellisenä vuonna.

2.1.3. Kalastusalukset

Etelä-Suomen merialueella kalastusalusrekisterissä olevat alukset (tilanne 8.10.2007):

	Troolarit	Passiivipy ydysalukset	Rannikkoalukset	Yht.
Uusimaa	18	7	336	361
Kaakkois-Suomi	8	7	133	148
Yht.	26	14	469	509

Kalastusalusten määrä on laskenut puoleen kymmenessä vuodessa. Erityisen jyrkkää lasku on ollut passiivipydydysluokassa. Tässä luokassa laskuun vaikuttaa lohen ajoverkko- ja ajosiimakalastuksen väheneminen mutta myös se, että viranomaiset ovat siivonneet kalastusalusrekisteristä aluksia, joita ei käytetä ammattikalastukseen. Troolareiden koko on kasvanut jyrkästi. Tällä hetkellä suurimmat troolarit ovat yli 40-metrisiä, kun 1990-luvulla kookkaimmat alukset olivat yli kymmenen metriä lyhyempiä.

2.1.4. Tärkeimmät saalisajit

Lohi ja meritaimen

Nykyään lohet kalastetaan lähes kokonaan rysillä (touko-elokuussa), sillä siimakalastusta ei enää juurikaan harjoiteta heikentyneiden saaliiden ja hyljevahinkojen takia. Meritaimenta saadaan ammattimaisessa kalastuksessa lähinnä lohen rysäpyynnin sivusaaliina. Lohen ja meritaimenen kalastus perustuu tätä nykyä lähes kokonaan istutuksiin, sillä luontaiset lisääntymisaluet on suurelta osalta tuhottu perkaamalla jokia ja rakentamalla voimalaitoksia. Joissakin tapauksissa, esimerkiksi Kymijoella, voimalaitosten yläpuolella olisi lisääntymisaluita, mutta toimivien kalateiden puute ja epäsuotuisat virtausjärjestelyt estävät kalojen nousun.

Kymijoen alkuperäinen lohikanta on kuollut sukupuuttoon mutta jokeen on istutettu Nevan kantaa olevaa lohta, joka lisääntyy siellä. Vaikka Kymijoen poikastuotantoalueista vain pieni osa on käytössä, kyseessä on yksi Itämeren alueen merkittävimmistä lohijoista.

Alueella on alkuperäisiä meritaimenkantoja, jotka ovat uhanalaisia.

Lohen ja meritaimenen hyödyntämiseen sisältyy huomattavia matkailullisia mahdollisuuksia.

Silakka ja kilohaili

Suomenlahden kalastajien silakkasaalis oli vuonna 2006 noin 3,5 miljoonaa kiloa. Saaliit ovat vähentyneet jyrkästi. 1990-luvulla silakkaa saatiin 7-12 miljoonaa kiloa vuodessa ja 1980-luvulla noin 20 miljoonaa kiloa vuodessa. Saaliin alenema johtuu mm. silakan kutukantojen ja lisääntymisen heikkenemisestä, kalojen keskikoon pienenemisestä ja silakka-alusten romuttamisesta. Myös silakan troolikalastuksessa tapahtunut siirtyminen suurempiin yksiköihin on johtanut siihen, että Suomenlahden kapeat vesialueet soveltuvat aikaisempaa huonommin näillä aluksilla tapahtuvaan kalastukseen. Nykyisin silakan kalastus ruokakalaksi on Suomenlahdella varsin vähäistä kalan pienen koon vuoksi.

Suomenlahden kalastajien kilohailisaalis oli vuonna 2006 noin 5,0 miljoonaa kiloa. Vuonna 1999 kilohailisaalis oli yli kaksinkertainen, 12,5 miljoonaa kiloa. Kilohailin merkitystä paikallisesti nostaa sen jatkojalostaminen erilaisiksi kalatuotteiksi, joita kalastajat myyvät kalamarkkinoilla.

Siika

Suomenlahdella esiintyy luontaisesti kahta eri siikamuotoa. Mereen laskevissa joissa lisääntyvä vaellussiika kasvaa nopeasti ja voi painaa useammankin kilon. Tämä siikamuoto on lähes kokonaan istutusten varassa, koska sopivat jokien kutualueet ovat vesistö rakentamisen vuoksi pääosin tuhoutuneet. Siikasaalis on pääosin vaellussiikaa.

Karisiika on paikallinen ja hidaskasvuinen ja se jää huomattavasti pienemmäksi kuin vaellussiika. Karisiitit elävät ulkosaariston karien liepeillä ja myös lisääntyvät siellä. Karisiian merkitys ammattikalastukselle on vähäinen.

Viime vuosina alueelle on istutettu myös Bromarvin kantaa olevaa saaristosiiikaa, joka on kookkaaksi kasvava, merikutuinen siikamuoto.

Kuha

Kuhasaaliit vaihtelevat huomattavasti syntyvien vuosiluokkien mukaan ja vuoden 2000 vaiheilla Itäisellä Suomenlahdella kalastuskokoon tulleet vuosiluokat ovat olleet huomattavasti pienempiä kuin muutama vuosi sitten. Ammattikalastajien kuhasaaliit ovat pienentyneet Suomenlahdella huippuvuodesta 1996 (220 t) vuoteen 2006 (136 t) huomattavasti, mutta silti kuhaa saadaan huomattavasti enemmän kuin 1980-luvulla (30-90 t).

Kuhan kalastuskuolevuus on korkea ja usein kuhat eivät ehdi kasvaa kutukypsäksi ennen pyyntiä. Suomenlahdella kuhan kalastus on terveemmällä pohjalla kuin maamme vesissä keskimäärin. Suomenlahdella yli puolet (52 %) ammattikalastuksen kuhasaaliista pyydettiin vuonna 2006 solmuväliltään yli 45 mm:n verkoilla. Muilla merialueilla 88 % ammattikalastajien verkolla pyytämästä kuhasaaliista saatiin pyydyksillä, joiden solmuväli oli korkeintaan 45 mm.

Ahven

Ammattikalastajien ahvensaalis on Suomenlahdella kasvanut 80-luvulta nykypäivään lähes kaksinkertaiseksi. Ahvensaaliit kasvoivat 1990-luvun aikana mutta ovat sen jälkeen laskeneet. Ahvenia saadaan parhaiten kevätkesällä, ja sillä on paikallisesti merkittäväkin osa ammattikalastajien saaliissa. Muuten ahvenia saadaan mm. syksyisen kuhan ja siian kalastuksen yhteydessä.

Hauki

Haukikannat ovat Suomenlahden rannikkoalueella tyydyttävät, mutta kalan huono kilohinta ja heikko menekki laannuttavat pyynti-intoa. Haukea saadaan ammattikalastuksessa suomukalarysillä, koukuilla sekä muun pyynnin yhteydessä verkoilla.

Nahkiainen

Nahkiaista pyydetään syksyisin Kymijoen haarojen edustalta. Tämä kalastusmuoto tuo merkittävää lisätienestiä muutamalle kalastajalle. Nahkiaissaalis on tilastoitu huonosti mutta lienee tavallisesti muutamia kymmeniä tuhansia kappaleita (Kaakkois-Suomen TE-keskus, suullinen tiedonanto). Saalis myydään yleensä paistettuna, jolloin kalastajahinta on noin 0,80 euroa/kpl. Näin käsitellyn saaliin arvo on samaa luokkaa kuin koko Suomenlahden ammattikalastuksen haukisaaliin kalastajahinnan mukainen arvo.

Rapu

Rapua tavataan useissa Suomenlahden rannikon pienvesissä ja ravustus antaa lisätuloja muutamille ammattikalastajille ja muille pyytäjille. Ravun lisäksi etenkin Länsi-Uudellamaalla on täplärapua. Molemmat lajit ovat herkkiä ympäristön muutoksille. Lisäksi ongelmana on rapurutto, joka saattaa tuhota rapukannan totaalisesti.

2.2. Kalankasvatus

Alueella on ruokakalan ja poikaskasvatusta sekä ravunviljelyä. Ruokakalan kasvatus painottuu alueen itäosaan: Pernajaan, Loviisaan, Pyhtäälle ja Virolahdelle. Vuonna 2006 ruokakalaa tuotettiin 601 tonnia, mikä oli 5,6 % koko Suomen merialueen ruokakalantuotannosta. Tuotannon arvo oli noin 2,5 miljoonaa euroa. Ruokakalan tuotanto koostuu pääasiassa kirjolohesta mutta siikaakin viljellään, etenkin Virolahdella. Kalankasvatus alueella on melko pienimuotoista, perheyrittästyypistä, eikä se herätä juurikaan ristiriitoja ympäristössään. Kalanviljelyn ympäristökuormitus alitti vesiensuojelun tavoitetason jo 1990-luvulla.

Ruokakalankasvatuksen tuotantomäärä on laskenut koko maassa 1990-luvun alun lähes 20 miljoonasta kilosta vuoden 2006 noin 13 miljoonaan kiloon. Myös Suomenlahden alueella tuotanto on laskenut

suunnilleen samassa suhteessa. Yritystoimintaa rajoittaa ympäristölupien ehtojen kiristyminen. Suomenlahdella kirjolohta ruokittiin pitkään kasvattajien itse pyytämällä silakalla. Silakan käyttö viljeltävän kalan ruokinnassa kiellettiin kalatautivaaran vuoksi vuonna 2005. Ruokakalankasvatuksessa alueella on käytössä alan edistyneintä tekniikkaa, mm. kiertovesiviljelyä.

Istutuksiin Suomenlahden rannikolla tuotetaan lähinnä kuhan ja siian poikasia. Vuonna 2006 Uudellamaalla tuotettiin istutuksiin 396 000 ja Kaakkois-Suomessa 544 000 kuhan poikasta. Siian poikasia tuotettiin Uudellamaalla 219 000 ja Kaakkois-Suomessa 413 000 kappaletta.

Toiminnassa olevien ruokakala- ja poikaslaitosten määrät vuonna 2006

	Ruokakala laitokset	Poikaslait okset	Luonnonr avintolam mikot
Uusimaa - Nyland	4	3	8
Kaakkois-Suomi - Sydöstra Finland	9	2	23
Suomenlahti yhteensä	13	5	31
Koko Suomi	203	105	247
Suomenlahden osuus %	6,4	4,76	12,55

Ruokakalantuotanto (1000 kg) vuonna 2006

	Tuotanno n määrä 1000 kg	Tuotanno n arvo 1000 €
Uusimaa	104	429,52
Kaakkois-Suomi	497	2052,61
Suomenlahti yhteensä	601	2482,13
Koko Suomen merialue	10745	44376,85
Suomenlahden osuus %	5,59	

Poikastuotanto (1000 kpl) vuonna 2006

	Kuha	Siika
Uusimaa	396	219
Kaakkois-Suomi	544	403
Suomenlahti yhteensä	940	622
Koko Suomi	11900	21900
Suomenlahden osuus %	7,9916	2,840183

2.3. Hyljevahingot

Itämeren harmaahylje- eli hallikanta on voimakkaassa kasvussa. Kasvava harmaahyljekanta on Suomenlahden rannikolla elinkeinokalatalouden suurin ongelma. Hallikanta on kaksinkertaistunut 2000-luvun aikana. Vuonna 2000 hallilaskennoissa nähtiin noin 10.000 hyljettä ja viime vuonna jo yli 20.000. Kaikkia hylkeitä ei luonnollisestikaan nähdä, koska osa on vedessä tai muuten tavoittamattomissa.

Harmaahylkeet syövät lähes yksinomaan kalaa. Älykkäinä eläiminä ne ovat oppineet, että ravinnon saa helpoimmin kalastajien pyydyksistä tai kalanviljelylaitosten verkkoaltaista. Monet kalastajat ovat joutuneet lopettamaan elinkeinonsa mittavien hyljevahinkojen vuoksi.

Vuonna 2006 Suomenlahdella ilmoitettiin hyljevahinkojen takia poisheitetyksi 14 tonnia lohta, mikä oli 17 % ammattikalastuksen lohisaaliista ja 32 % koko Suomen poisheitetystä lohisaaliista. Millään muulla alueella ei ilmoitettu näin mittavia hyljevahinkoja.

Ruotsalaistyyppisiä hylkeenkestäviä ponttoni- eli push up -rysiä Suomenlahdella on käytetty vuodesta 2004. Nykyään pääosa Suomenlahden lohirsäsaaliista saadaan tällä rysätyypillä.

Verkkokalastuksen suojaaminen hylkeiltä on osoittautunut käytännössä mahdottomaksi ja myös kalanviljelyssä käytettävien verkkoaltaiden suojaaminen on vaikeaa. Esimerkiksi talvena 2006-07 hylkeet tappoivat pyhtääläisellä kalanviljelylaitoksella yli yhdeksän tonnia kirjolohia, vaikka verkkoaltaiden ympärillä oli hylkeenkestävät suojaverkot. Hylkeet onnistuivat löytämään suojauksista aukon, josta ne pääsivät uimaan kala-altaille.

Hylkeen metsästäjille on järjestetty kursseja, joilla on opetettu metsästyksen lisäksi saaliin käsittelyä ja hyötykäyttöä. Hylkeen lihaa ja muita hylkeistä valmistettuja tuotteita kuten nahkoja, turkiksia, saapasrasvaa ja traanimaalia on myyty pienimuotoisesti.

2.4. Harmaa ja salakalastus

Yksi alueen kalatalouden ongelmista on harmaa kalastus. Aiheesta on hyvin vähän tutkittua tietoa, mutta voidaan karkeasti arvioida, että noin viidennes vähittäismyyntiin alueella toimitettavasta kalasta tulee ilman kuittia. Osuus vaihtelee kalalajeittain ja alueittain. Esimerkiksi nahkiaiskaupassa harmaan talouden osuus on suuri, kun taas tuoreen silakan ja kilohailin kaupassa harmaan talouden osuus on vähäinen. Harmaata taloutta harjoittanevat etenkin sivutoimiset kalastajat, sillä päätoimiset kalastajat joutuvat järjestämään kirjanpitoaan asianmukaisesti, jotta he pysyisivät kalastajarekisterin I luokassa. Myös erittäin aktiiviset virkistyskalastajat myyvät saalistaan tukkuihin ja vähittäiskauppoihin, usein ilman kuittia.

Sukua harmaalle kalastukselle on salakalastus eli kalastaminen ilman vesialueen omistajan lupaa. Ammattikalastajien toimia valvotaan melko tehokkaasti mutta sivutoimisen ja virkistyskalastuksen valvonta ei ole kaikilla alueilla riittävän tehokasta. Kalastuslain mukaan kalastuksen valvonta olisi ensi sijassa poliisin ja kalatalousviranomaisen tehtävä, mutta käytännössä pienimuotoisen kalastuksen valvonta jää suurelta osalta kalastusalueiden ja vesialueiden omistajien vapaaehtoisen toiminnan varaan.

2.5. Kalasatamat

Alueella on seitsemän kalasatamaa, jotka sijaitsevat Hangossa, Inkoossa, Helsingissä, Loviisassa (Valko), Pyhtäällä (Keihässalmi), Kotkassa (Kuusinen) ja Virolahdella (Klamila). Niiden asema on tunnustettu lainsäädännössä (mm. MMM:n asetus kalatalousalan tuottajajärjestöjen hyväksymisestä ja

tukemisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen muuttamisesta 707/2000). Kalasatamista Hanko, Inkoo, Helsinki, Kuusinen ja Klamila palvelevat lähinnä ammattikalastusta, Valko ja etenkin Keihässalmi merkittävässä määrin myös kalankasvatusta. Keihässalmen ja Kuusisen kalasatamia kehitetään voimakkaasti.

Suurimmassa osassa kalatalousryhmä Eskon toimialuetta kalasatamatilanne on hyvä tai tyydyttävä. Ongelmat keskittyvät Länsi-Uudellemaalle, missä Hangon troolisataman käyttö on loppunut ja Tammisaaren runsaslukuisella kalastajajoukolla ei ole lainkaan kalasatamaa. Hangonkylään on rakenteilla suomukalan pyyntiä ja savustusta palveleva kalasatama ja myös Bromarviin on suunnitteilla kalasatamapalveluita.

Alueen rikkonaisella rannikolla ja saaristossa on useita kalastajia, jotka eivät pysty hyödyntämään kalasatamien palveluja, joten myös pienimuotoisempia rantautumispaikkoja ja kalasatamapalveluita tarvitaan.

2.5. Kalanjalostus ja kauppa

Kalanjalostusteollisuuden päätuotteita ovat kalafileet ja savustettu kala. Fileetuoannosta pääosan muodostavat silakka-, kirjolohi-, siika-, kuha-, hauki- ja ahvenfileet. Toimialueella on myös silakan ja kilohailin pakastusta, jossa tuotanto käytetään turkiseläinten rehuksi ja Venäjän vientiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tuoreimman kalakaupan ja kalanjalostuksen toimialaraportin mukaan Suomessa oli 452 kalakaupan ja kalanjalostuksen toimipaikkaa vuonna 2002. Näistä 117 eli yli neljäsosa sijaitsi Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen TE-keskusten alueella. Jalostuksen raaka-aineena käytetään pääosin kotimaista kalaa.

Koko Suomen kalanjalostuskapasiteetista ja kalan kysynnästä huomattava osa sijoittuu kalatalousryhmä Eskon toimialueelle. Raaka-aineesta suuri osa tulee toimialueen ulkopuolelta. Logistiikassa on epäkohtia ja paikallista kalaa ei useinkaan ole saatavissa vähittäiskaupan valikoimissa. Lähiruokakonsepti toteutuu huonosti tavanomaisten ruokakauppojen kautta tapahtuvassa kalan vähittäiskaupassa.

Kalanjalostuksen yrityskoko on kasvanut mutta saariston ja harvaan asutun rannikon pienillä kalanjalostuksen ja kalakaupan toimipisteillä on edelleen huomattava elinkeinollinen ja imagollinen merkitys. Paikalliset savustamot ja kalanmyyntipisteet tuovat merkittävää lisäystä myös matkailuun ja kesäasukkaiden palveluun.

Kalan kulutus alueella on melko korkealla tasolla. Huolestuttavaa on, että tutkimusten mukaan kulutus on vähäisintä nuorimmissa ikäluokissa.

2.6. Kalastusmatkailu

Ainoa selkeästi kasvava ala elinkeinokalataloudessa Etelä-Suomen kalatalousryhmän alueella on kalastusmatkailu. Toimiala on kasvanut 1970-80-luvuilta harrastus- ja liitännäiselinkeinoista nyt merkittäväksi yritystoiminnaksi niin, että monella yrityksellä on kalastusmatkailu pääasiallinen toiminta ja tulolähde. Varsinkin Etelä-Suomessa, missä asiakaskuntaa on Suomessa parhaiten, on hyvät

mahdollisuudet toiminnan laajentamiseen. Asiakaspotentiaali on hyvä sekä pääkaupunkiseudun ison väestömäärän että kansainvälisen matkailuvirran myötä. Venäjän läheisyys on tässä merkittävä tekijä. Tällä hetkellä kalatalousryhmä Eskon alueella toimii osa Suomen johtavista kalastusmatkailuyrityksistä.

Ammattikalastajat ja vapaa-ajan kalastajat ovat aluksi ottaneet mukaan muita asiakkaita omille pyyntimatkoille, ja asteittain laajentaneet toimintaa muilla oheispalveluilla, kuten majoitus- ja ohjelmopalvelut. Investoinnit ovat alan kehittymisen myötä kasvaneet siten, että monille on kalastusmatkailusta sittemmin tullut pääelinkeino.

Kalastusmatkailun alalla toimii Etelä-Suomen rannikkoalueella kymmeniä hyvin erityyppisiä ja kokoisia yrityksiä. Osa ammattikalastajista esimerkiksi Porvoossa ja Inkoossa on suuntautunut osittain matkailualalle. Toisaalta alan ammattilaisina toimii henkilöitä, joilla yrittäjäyys on alkanut henkilökohtaisen kalastusharrastuksen pohjalta.

Kalastusmatkailun yritystoiminta on pääosin melko nuorta ja yhteistyö ja verkottuminen esimerkiksi markkinoinnissa on toistaiseksi vähäistä ja yksittäisten yritysten voimavarat eivät tahdo riittää tehokkaaseen markkinointiin. Parhaat yritykset ovat kuitenkin menneet mukaan matkailualan verkostoihin.

Kalastusmatkailun suuria ongelmia on kalastuslupien saamisen vaikeus. Ongelmana on myös, että perusrakenteiden kuten sopivien rantakiinteistöjen ja venekaluston hankkiminen merkitsevät huomattavia investointeja. Näissä asioissa ammattikalastajataustaiset yrittäjät ovat yleensä paremmassa asemassa kuin kalatalouselinkeinon ulkopuolelta tulevat.

Hiljattain luodun kalastusoppaan tutkinnon myötä kalastusmatkailualalle on saatu ammattiin valmistavaa koulutusta. Alalle on perustettu järjestöjä kuten Kalastusmatkailun Osaamiskeskus ja Suomen Kalastusopaskilta. Valtaosa Suomen kalastusoppaista toimii kalatalousryhmä Eskon alueella. Alalle on luotu myös sertifiointijärjestelmä ”Kalastajanmaailma” (Fishing in Finland).

Kokemuksen mukaan kalastusmatkailun mahdollisuudet ovat parhaita asutus- ja matkailukeskusten ja erityisen hyvien kalavesien läheisyydessä. Asiakaskunnan muodostavat etupäässä yritykset ja matkailijat. Kalatalousryhmä Eskon alueella on suuren asiakaspotentiaalın vuoksi Suomen oloissa poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet kalastusmatkailun kehittämiseen.

Kehittämisstrategian liitteenä on Hannu Salovaaran laatima muistio, jossa kalastusmatkailun nykytilaa analysoidaan lähemmin (liite 2).

2.7. Kalatalouden merkitys alueella

Kalatalouden merkitys Etelä-Suomen kalatalousryhmä Eskon alueella voidaan tiivistää seuraavasti:

- kalatalouselinkeinot tuottavat elintarvikkeita kuluttajille
- kalatalouselinkeinot pitävät saaristoa asuttuna
- kalatalouselinkeinot tarjoavat elämyksiä asiakkaille

2.8. Etelä-Suomen kalatalouden SWOT-analyysi

A. Vahvuudet

- A1. Elinvoimainen kalatalouselinkeino
- A2. Rannikkoalue ja saaristo kalastajakylineen
- A3. Kymijoki ja rannikon muut joet
- A4. Monipuolinen kalalajisto ja kalastus
- A5. Runsas kalan ja kalatalouspalveluiden kysyntä alueella
- A6. Kalasatamia riittävästi suuressa osassa aluetta
- A7. Edullinen sijainti

B. Heikkoudet

- B1. Vesistöihin kohdistuvat muut käyttöpaineet
- B2. Vesistöjen luonnontila on muuttunut.
- B3. Vesialueiden omistusrakenne on rikkonainen
- B4. Saaristo autioituu
- B5. Hylkeet ja muut vahinkoeläimet aiheuttavat vahinkoja
- B6. Verkottuminen on vähäistä
- B7. Alan sisällä on ristiriitoja ja epätervettä toimintaa

C. Mahdollisuudet

- C1. Suuri asiakaspotentiaali
- C2. Vastaanottavainen kohdeyleisö
- C3. Hyvät mahdollisuudet kansainväliseen yhteistyöhön
- C4. Luonnon, historian ja kulttuurin hyödyntäminen
- C5. Vaelluskalojen luontaisen lisääntymiskierron parantaminen ja muu vesistöjen kunnostaminen
- C6. Verkottumisen lisääminen
- C7. Vajaasti hyödynnetyt kalalajit ja uudet vesiviljelylajit

D. Uhat

- D1. Suuret ympäristöonnettomuudet, esimerkiksi öljykatastrofi
- D2. Ikääntyminen
- D3. Ruokakalan tuonti
- D4. Haittaeläinten aiheuttamat vahingot kasvavat entisestään
- D5. Kala- ja raputaudit
- D6. Veden laadun ja kalojen käyttökelpoisuuden heikkeneminen
- D7. Vesistöjen lisärakentaminen

2.10. Tarkennuksia SWOT-analyysiin:

A. Vahvuudet

- A1. **Elinvoimainen kalatalouselinkeino.** Olemassa oleva kalatalouden ja matkailun yritysverkosto muodostaa monipuolisen kokonaisuuden, joka pystyy palvelemaan laajaa asiakaskuntaa.
- A2. **Rannikkoalue ja saaristo kalastajakylineen.** Suomenlahdella on runsaasti saaristoa, jota kalatalouselinkeinot pitävät asuttuna.
- A3. **Kymijoki ja rannikon muut joet.** Kymijoki on Etelä-Suomen merkittävin vaelluskalajoki. Vaelluskalat nousevat myös useisiin muihin jokiin, mm. Vantaanjokeen.
- A4. **Monipuolinen kalalajisto ja kalastus.** Kalastus kohdistuu monipuolisesti eri kalalajeihin ja sitä harjoitetaan monilla eri pyydyksillä. Kalastus ei muodosta uhkaa tärkeimpien saalislajien kannoille.
- A5. **Runsas kalan ja kalatalouspalveluiden kysyntä alueella.** Suuren asukasmäärän ja kalan käytön perinteiden vuoksi kysyntä on runsasta.
- A6. **Kalasadamia riittävästi suuressa osassa aluetta.** Porvoon itäpuolisella alueella kalasadamia on riittävästi.
- A7. **Edullinen sijainti.** Alueen edullinen sijainti pääkaupunkiseudun, Pietarin ja Viron tuntumassa tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet alan kehittämiseen ja kansainväliseen toimintaan.

B. Heikkoudet

- B1. **Vesistöihin kohdistuvat muut käyttöpaineet.** Suuren asukastiheyden, runsaan teollisuuden ja vilkkaiden satamien vuoksi vesialueisiin kohdistuu runsaasti muita käyttöpaineita, mikä vaikeuttaa kalatalouselinkeinojen harjoittamista.
- B2. **Vesistöjen luonnontila on muuttunut.** Alueen kaikki merkittävät vaelluskalajoet on rakennettu ja perattu ja lohensukuisten vaelluskalojen kalastus perustuu jatkuviin istutuksiin. Suomenlahti ja monet rannikon pienvesistä ovat rehevöityneitä. Kaloissa on kohonneita vierasainepitoisuuksia.
- B3. **Vesialueiden omistusrakenne on rikkonainen.** Vesialueiden rikkonainen omistusrakenne vaikeuttaa sekä ammattikalastuksen että kalastusmatkailun harjoittamista (etenkin Uudellamaalla).
- B4. **Saaristo autioituu.** Vakituisten asukkaiden määrä saaristossa vähenee, mikä merkitsee peruspalveluiden heikkenemistä (koulut, kaupat ym.) ja vaikeuttaa kalatalousyrittäjien toimintaa.
- B5. **Hylkeet ja muut vahinkoeläimet aiheuttavat vahinkoja.** Harmaahylkeet aiheuttavat huomattavia vahinkoja kalastukselle ja kalankasvatukselle. Paikoin ongelmia aiheuttavat myös muut kaloja syövät eläimet kuten harmaahaikara ja merimetso.
- B6. **Vähäinen verkottuminen.** Yhteistyö kalatalouden eri intressiryhmien kuten ammattikalastajien, kalastusmatkailuyrittäjien ja vesialueen omistajien kesken on vähäistä.
- B7. **Alan sisällä on ristiriitoja ja epätervettä toimintaa.** Eri kalatalousalan toimijoiden välillä on ristiriitoja (virkistyskalastajat, päätoimikalastajat, vesialueen omistajat, sivutoimikalastajat, kalastusmatkailuyrittäjät) ja alan sisällä on myös epätervettä toimintaa (salakalastajat, harmaat kalastajat).

C. Mahdollisuudet

C1. Suuri asiakaspotentiaali. Kalatalousryhmä Eskon sijainti pääkaupunkiseudun ja Pietarin tuntumassa merkitsee Suomen oloissa ainutlaatuista asiakaspotentiaalia. Myös alueen muut asutuskeskukset ja runsas kesäasutus laajentavat asiakaspohjaa.

C2. Vastaanottavainen kohdeyleisö. Pääkaupunkiseudun hyvin koulutettu väestö on yleensä Suomessa edelläkävijänä uusien innovaatioiden vastaanottajana. Kiinnostus terveelliseen ravintoon, lähiruokaan ja luontomatkailuun.

C3. Hyvät mahdollisuudet kansainväliseen yhteistyöhön. Alueella on Pietarin, Viron ja Ruotsin läheisyyden ansiosta erinomaiset mahdollisuudet kansainväliseen yhteistyöhön. Helsinki-Vantaan lentokenttä sijaitsee keskellä aluetta.

C4. Luonnon, historian ja kulttuurin hyödyntäminen. Suomenlahdella on laaja, luonnonkaunis saaristo ja kalastuksella on pitkät perinteet, joiden hyödyntäminen matkailussa ja kalastuksen oheistapahtumissa tarjoaa huomattavia mahdollisuuksia.

C6. Verkottumisen lisääminen. Sekä horisontaalisen että vertikaalisen verkottumisen lisääminen sisältää huomattavia mahdollisuuksia perinteisten kalatalouselinkeinojen piirissä ja etenkin kalastusmatkailussa.

C7. Vajaasti hyödynnetyt kalalajit ja uudet vesiviljelylajit. Suomenlahdella on vajaasti hyödynnetyjä kalakantoja (hauki, lahna, särki, kuore ym.), joita voitaisiin hyödyntää kotimaan ja vientimarkkinoilla. Myös uudet vesiviljelylajit (siika, kuha, ahven, ankerias, sampi ym.) tarjoavat mahdollisuuksia elinkeinopohjan laajentamiseen.

D. Uhat

D1. Suuret ympäristöonnettomuudet, esimerkiksi öljykatastrofi. Suomenlahden öljykuljetusten määrä on kaksinkertaistunut kuudessa vuodessa ja kasvun ennustetaan jatkuvan. Rikkonaisessa saaristossa ja vaihtelevissa jääoloissa onnettomuuden riski on suuri. Myös muu teollisuusonnettomuus voi tuhota kalatalouden mahdollisuuksia laajalla alueella pitkäksi ajaksi.

D2. Ikääntyminen. Kalatalousyrittäjien keski-ikä on korkea. Jos uusia yrittäjiä ei tule, alaa uhkaa hiipuminen nykyisten toimijoiden väistyessä.

D3. Ruokakalan tuonti. Kalojen halpatuonti Norjasta ja muista maista painaa kotimaisen kalan hintaa ja heikentää kannattavuutta

D4. Haittaeläinten aiheuttamat vahingot kasvavat entisestään. Harmaahyljekanta kasvaa noin 10 % ja merimetsokanta kasvaa 50-100 % vuodessa. Vahingot kasvavat tätä nopeammin.

D5. Kala- ja raputaudit. Vaarallisen kalataudin toteaminen alueella vaikeuttaisi kalankasvatuksen harjoittamista ja kalanistutuksia. Raputaudit voivat viedä pohjan raputaloudelta.

D6. Veden laadun ja kalojen käyttökelpoisuuden heikkeneminen. Suomenlahden rehevöityminen muuttaa kalakannan koostumusta elinkeinokalatalouden kannalta epäedulliseen suuntaan ja vaikeuttaa kalastusta mm. liikaamalla pyydyksiä. Kalojen vierasainepitoisuudet voivat estää kalan myymisen kuluttajille.

D7. Vesistöjen lisärakentaminen. Pyrkimykset vesivoiman käytön lisäämiseen merkitsevät paineita myös Etelä-Suomen rakentamattomia jokia kohtaan ja uhkaavat vielä jäljellä olevia vaelluskalakantoja ja vaelluskaloihin perustuvia kalastuselinkeinoja (myös matkailua).

3. Strategian tavoitteet

3.1. Suomenlahden elinkeinokalatalouden visio 2013

Suomenlahden elinkeinokalatalouden tavoitteena on kannattava ja tehokkaasti toimiva kalavaroja kestävä käytön periaatteiden mukaisesti käytävä elinkeino, joka tuottaa kuluttajille laadukkaita elintarvikkeita, pitää saaristoa ja rannikkoa asuttuna ja tarjoaa asiakkaille elämyksiä.

3.2. Pääteemat

Etelä-Suomen kalatalousohjelma Eskon pääteemoiksi on valittu elävä saaristo ja kestävä kalatalous. Teemat nousevat melko selvästi alueen elinkeinokalatalouden analyysistä. Pääteemat ohjaavat kaikkea kalatalousryhmän toimintaa: aktivointia, hankemuokkausta, rahoitusta ja hankkeiden ohjausta.

3.2.1 Elävä saaristo

Kalatalouden suurin yhteiskunnallinen merkitys alueella on siinä, että se pitää saaristoa asuttuna ja ylläpitää siten palveluita, joita muun muassa turistit ja kesäasukkaat voivat hyödyntää. Ohjelman tavoitteena on säilyttää saariston kalataloudesta riippuvaiset alueet elinkelpoisina ja elinvoimaisina. Tukemalla hankkeita, joissa vahvistetaan kalastuselinkeinoja ja kalastusmatkailua sekä alueen infrastruktuuria ja perinnettä turvataan jo olemassa olevien yrittäjien toimeentulomahdollisuuksia ja luodaan myös uusia työpaikkoja.

3.2.2. Kestävä kalatalous

Ympäristön ja kehityksen maailmankomissio on määritellyt kestävä kehityksen ”kehitykseksi, joka tyydyttää nykyhetken väestön tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.” Kestävä käyttö puolestaan merkitsee sellaista luonnonvarojen käyttöä, joka pysyy luonnonvaran uusiutumiskyvyn rajoissa. Etelä-Suomen Kalatalousryhmä Esko edellyttää tuettavilta hankkeilta, että ne noudattavat kestävä kehityksen ja kestävä käytön periaatteita.

3.3. Ohjelman toteuttamisen painopisteet

Painopisteet otetaan huomioon kaikessa toimintaryhmän kehittämistyössä. Niihin liittyviä hankkeita suositaan ja kaikkiin hankkeisiin tulee liittyä yhtä tai useampaa painopistettä toteuttavia elementtejä.

3.3.1. Verkottuminen

Kalatalouden sisäisessä yhteistoiminnassa on edelleen paljon korjattavaa sekä alueiden että eri ryhmien välillä. Kun Eskon alueeseen kuuluu osia Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson maakunnista ja myös pääkaupunkiseudun suurkaupunkeja, kalatalousryhmässä harjoitettava yhteistyö rikkoo monia alueellisia rajoja. Kalatalousryhmän toimintaan välittyy monelta suunnalta erilaisia käytäntöjä, jolloin työskentelystä tulee monipuolista ja uusia vaikutteita saadaan tehokkaasti välitettyä alueen eri osien välillä. Haja-asutusalueiden ja kaupunkien välinen yhteistyö tukee myös aluepoliittisia tavoitteita.

Yhteistoiminnasta on hyötyä myös paikallisesti alan sisällä. Verkottuminen on tärkeää sekä yhteisöjen että yrittäjien kesken. Ikäryhmien välinen vuorovaikutus on tärkeää mm. atk-taitojen ja kalastukseen liittyvän perinteisen osaamisen siirtämisessä.

Etelä-Suomen kalatalousryhmä Esko edistää alan toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja yhteiskehittämistä ja yhteismarkkinointia. Tämä tapahtuu mm. rahoittamalla koulutus- ja kehittämishankkeita, joissa pyritään luomaan synergiaetuuksiin perustuvia liiketoimintamalleja.

3.3.2. Elinkeinollisuus

Kalatalousalan yritystoiminnassa on paljon epäammattimaisia piirteitä. Alalla on paljon toimijoita, joiden toiminta on harrastelijamaista tai elämäntapapohjaista. Ohjelmassa halutaan tukea kalatalouden kehittämistä nimenomaan elinkeinona. Se merkitsee, että myös osa-aikaisen ja harrastelijamaisen kalataloustoiminnan muuttamista elinkeinoksi tuetaan. Myös infrastruktuuri- ja matkailuhankkeissa arvioidaan kriittisesti elinkeinotoiminnan hankkeista saamaa hyötyä. Elinkeinollisuutta tuetaan Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelman mukaisesti myös myöntämällä korkeampi tuki niille yrityksille, jotka ovat jättäneet hyväksyttävän kehittämissuunnitelman.

3.3.3. Kansainvälisyys

Pitkällä aikavälillä alueen kalatalouden suurin mahdollisuus on Suomenlahden talousalueen voimistuminen. Sen edistäminen edellyttää mutkatonta kanssakäymistä Venäjän ja Viron suuntaan. Ennakkoluuloja ja pelkoja voidaan parhaiten vähentää luomalla yhteyksiä rajojen yli ja syventämällä niitä heti mahdollisuuksien auetessa. Kansainvälistymisessä hyvänä apuna toimivat myös muiden alueen kehittäjien projektit ja toiminta.

3.3.4. Innovaatioiden käyttöönoton edistäminen.

Kalatalousryhmä Esko rahoittaa hankkeita, joilla pyritään luomaan tai tuomaan alueelle aivan uusia tuotteita tai toimintatapoja, joilla saadaan lisää kannattavuutta ja menekkiä. Näitä voivat olla ammattikalastuksen ja matkailun yhdistäminen ja muut monitoimisuutta edistävät hankkeet. Myös haittaeläinten aiheuttamien vahinkojen torjuntaan tähtäävät innovaatiot ovat tukemisen arvoisia.

3.3.5. Ympäristön ja luonnonvarojen suojele.

Kalatalousryhmä Esko rahoittaa hankkeita, joissa vahvistetaan saariston ja rannikon monimuotoisuutta, perinnettä ja kulttuuria.

3.3.6. Paikallislähtöisyys

Kalatalousryhmä Esko tukee ensi sijassa hankkeita, jotka lähtevät aidosti elinkeinon paikallisista tarpeista.

3.4. Näkökulmatarkastelut

Strategiaan sisältyy myös kehittämisen lähempi tarkastelu kahden eri näkökulman avulla: ikänäkökulman ja sukupuolinäkökulman. Näkökulmatarkastelussa on etsitty ryhmien erityisongelmia ja erityiskykyjä sekä kerrottu, miten ne huomioidaan ohjelmassa.

3.4.1. Ikänäkökulma

Toimijoiden ikääntyminen ja uusien yrittäjien vähäinen rekrytoituminen alalla ovat kalatalousalan suuria ongelmia. Siksi ikänäkökulma tulee ottaa huomioon hankkeita suunniteltaessa.

Nuoret

Nuorten erityistaitoja ovat mm. atk-tietämys ja -käyttötaito, kielitaito, kansainvälisyys, ennakkoluulottomuus ja kokeilevuus. Erityistä painoa on pantava koulutukseen, yrittäjäyyskasvatukseen, yrittäjyyden edistämiseen sekä elämäntapatietoihin ja -taitoihin. Nuorten harrastusmahdollisuudet ja kulkuongelmat saaristosta harrastuksiin vaativat myös erityistä huomiota.

Ikääntyneet

Senioreiden erityistaitoja ovat mm. pyydysrakentamiseen sekä kalan liikkumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät tiedot.

Strateginen linjaus

Ikänäkökulma huomioidaan hanketoiminnassa. Erityisesti suositaan nuorten omaehtoisia hankkeita ja perinteisten taitojen siirtämiseen tähtäviä hankkeita sekä hankkeita, joissa tutustutetaan saaristo- ja rannikkoalueen nuoria ja lapsia kalatalouteen.

3.4.2. Sukupuolinäkökulma

Naiset kala-alalla

Saariston ja kala-alan naisten osaamista, taitoja ja kiinnostuksen kohteita ovat erityisesti:

- kalan jalostus
- hygienia
- markkinointi ja kirjanpito
- kalastusmatkailun oheispalvelut

Kalatalousyrittäjät ovat usein miehiä, joiden vaimot ovat ainakin osa-aikaisesti muissa töissä. Naisten työ- ja harrastusmahdollisuudet ja kulkuongelmat saaristosta töihin ja harrastuksiin vaativat erityistä huomiota.

Miesten työt naisille tutuiksi

Hankkeisiin on syytä sisällyttää elementtejä, jotka kannustavat naisia alalle ja laajentamaan osaamistaan myös perinteisiin miesten töihin.

Miespuoliset kalastajat ja muut yrittäjät

Kala-alan miesten osaaminen ja kiinnostus suuntautuvat usein näille aloille:

- kalastusalukset ja muut kulkuvälineet
- kalanpyydykset ja kalastustekniikka
- rakentaminen
- merenkulku

Hiljainen tieto

Ns. hiljainen tieto siirtyy alalla usein miehiltä toisille ja naisilta toisille. Ilmiötä välittäviä forumeita on suosittava, mutta sukupuolijakoa mahdollisuuksien mukaan murtaen.

Strateginen linjaus

Sukupuolinäkökulma otetaan huomioon hanketoiminnassa. Rahoitukseen pyritään saamaan mahdollisuuksien mukaan hankkeita, jotka takaavat sekä miesten että naisten osallistumisen.

3.5. Tavoitteiden mittaaminen

Tavoitteiden mittaaminen on tärkeä osa seurantaa ja arviointia. On voitava arvioida, päästiinkö hankkeissa sinne minne pyrittiin ja toteutuiko ohjelma tavoitellulla tavalla. Kehu ry toteuttaa itsearviointia ja toteuttaa ohjelman toteutumisen arviointia ulkopuolisella taholla (ks.kohta 1.3) Alueen hyvinvointia halutaan mitata työllisyydellä ja aktiivisuuden määrällä mm. seuraavien määrällisten tavoitteiden avulla.

Työpaikkatavoitteet	yhteensä kpl	joista miehiä	joista naisia	alle 30 v.
vakinaisia työpaikkoja	10	9	1	2
hankkeen aikana työllistyneet	5	4	1	1
säilytettyjä työpaikkoja	100	90	10	10
uusia yrityksiä	5	4	1	2

Ohjelman ja siinä tapahtuvan aktiivoinnin kautta on alustavasti arvioitu käynnistyvän ja toteutuvan:

- n. 30 erillistä yrityskehittämishanketta
- n 10 yritysten yhteistoiminta- ja verkostohanketta
- n. 20 saaristokyläen kunnostushanketta
- n. 20 infrastruktuurihanketta

Osa tavoitteista saavutetaan suoranaisesti tämän ohjelman kautta, mutta ohjelmaan sisältyvän aktivointihankkeen avulla pyritään tehostamaan muiden rahoituslähteiden hyödyntämistä, ja siten tavoitteiden saavuttaminen tapahtuu suurelta osalta muiden rahoituslähteiden kautta.

4) Strategian toimenpiteet

Strategian toimenpiteet rahoitetaan osittain kalatalousryhmän kautta mutta suurelta osin käytetään muita rahoituslähteitä kuten elinkeinokalatalouden rahoitusohjelman muita toimintalinjoja ja maaseutuohjelmaa. Ohjelmaan sisältyy keskeisenä elementtinä mahdollisuus aktivoida hankkeita ja etsiä kullekin hankkeelle sopiva rahoitus.

4.1. Ammattikalastuksen ja kalankasvatuksen edistäminen

Aktivoidaan kalatalousalan toimijoita hanketoiminnassa ja tukien hakemisessa.

Tuetaan yhteistyön kehittämistä kalatalousalan toimijoiden kesken (ammattikalastajat, kalankasvattajat, matkailuyrittäjät, vesialueiden omistajat, kalanostajat ym.). Erityisenä painopistealueena on vesialueiden saaminen elinkeinon käyttöön.

Edistetään kalastajien ja kalankasvattajien lisä- ja täydennyskouluttautumista siten, että elinkeinon harjoittamisen ja saaristossa asumisen mahdollisuudet paranevat. Lisätyöpaikat voivat olla esimerkiksi rakennus- ja mökkitalonmiestoimintaa ja kuljetuspalveluita. Lisätyöpaikkojen luomisessa otetaan huomioon myös kalatalousyrittäjien puolisoiden työllistyminen.

Tuetaan pienimuotoisen kalanjalostuksen kehittämistä ja markkinatapahtumien järjestämistä ja kalanjalostuspaikkojen rakentamista sekä tähän liittyvää koulutus- ja kehittämistoimintaa. .

Tuetaan mm. laituriin ja pienten saaristosatamien kunnostamista ja kalan kuljetusta syrjäisiltä alueilta markkinoille edistäviä hankkeita. Tuetaan elinkeinokalataloutta tukevien palveluiden rakentamista pikkusaarille ja kalastajien tilapäisiin tukikohtiin.

Ammattikalastuksen investoinneissa tuen saajan tulee olla päätoiminen kalastaja (kalastajarekisterin I luokka), mutta kehittämishankkeissa kohderyhmään voi sisältyä myös sivutoimisia kalastajia.

Tuettavat toimenpiteet	Mahdolliset hyödynsaajat ja toteuttajat
Vesialueiden saaminen elinkeinon käyttöön	Hyödynsaajat: Ammattikalastajat, kalankasvattajat, matkailuyrittäjät Toteuttajat: Järjestöt, kehitysyhtiöt, konsultit, kalastusalueet, kalatalousyrittäjät ym.
Yhteistyön kehittäminen	Hyödynsaajat: Ammattikalastajat, kalankasvattajat, matkailuyrittäjät Toteuttajat: Järjestöt, kalastusalueet, kalatalousyrittäjät ym.
Lisä- ja täydennyskoulutus, lisätyöpaikkojen luominen	Hyödynsaajat: Nykyiset ja tulevat kalatalousyrittäjät Toteuttajat: Oppilaitokset, järjestöt, kalatalousyrittäjät ym.
Infrastruktuurihankkeet	Hyödynsaajat: Kalatalousyrittäjät

	Toteuttajat: Kalatalousyrittäjät, kunnat, kehitysyritykset ym.
Kestävän kalatalouden edistäminen	Hyödynsaajat: Ammattikalastajat, kalankasvattajat, kalastusmatkailuyrittäjä, vesialueiden omistajat Toteuttajat: Järjestöt, kalastusalueet, kalatalousyrittäjät, kehitysyritykset, kunnat ym.
Kalataloustuotteiden arvon lisääminen	Hyödynsaajat: Kalatalousyrittäjät Toteuttajat: Kalatalousyrittäjät, järjestöt ym.
Nuorisohankkeet	Hyödynsaajat: Nykyiset ja tulevat kalatalousyrittäjät Toteuttajat: Järjestöt, kalastusalueet, kalatalousyrittäjät, oppilaitokset ym.

4.2. Kalastusmatkailun edistäminen

Tuetaan yhteistyön kehittämistä kalatalousalan toimijoiden kesken (ammattikalastajat, kalankasvattajat, matkailuyrittäjät, vesialueiden omistajat, kalanostajat ym.). Erityisenä painopistealueena on vesialueiden saaminen kalastusmatkailun käyttöön. Tuetaan kalataloudessa toimivien henkilöiden suuntautumista osittain tai kokonaan matkailualalle. Tuetaan kalastajien ja kalankasvattajien yhteistyötä matkailuyritysten kanssa. Tuetaan pienimuotoisten kalastusmatkailukeskusten aikaansaamista ja veneenlaskuluiskien ja erityisryhmien liikkumista palvelevien rakenteiden tekemistä, kun tämä liittyy kalatalouden elinkeinotoimintaan. Maaseutuohjelmaan kuuluvilla alueilla kalastusmatkailuhankkeet rahoitetaan ensi sijassa maaseutuohjelmasta.

Tuettavat toimenpiteet	Mahdolliset hyödynsaajat ja toteuttajat
Vesialueiden saaminen elinkeinon käyttöön	Hyödynsaajat: Kalastusmatkailuyrittäjät Toteuttajat: Järjestöt, kehitysyritykset, konsultit, kalastusalueet ym.
Yhteistyön kehittäminen	Hyödynsaajat: Ammattikalastajat, kalankasvattajat, matkailuyrittäjät Toteuttajat: Järjestöt, kalastusalueet ym.
Kalastusmatkailuyrittäjien koulutus ja sertifiointi	Hyödynsaajat: Kalastusmatkailuyrittäjät Toteuttajat: Kalastusmatkailuyrittäjät, järjestöt, oppilaitokset ym.
Infrastruktuurihankkeet	Hyödynsaajat: Kalastusmatkailuyrittäjät, ammattikalastajat, kalankasvattajat, muut saariston asukkaat,

4.3. Luonnon ja arkkitehtonisen perinnön suojeleminen ja vaaliminen

Tuetaan vaelluskalojen elinkierron parantamista ja kalavarojen kestävästä käytöstä, kun hyödynsaajana on kalatalouselinkeino. Vesistöjen kunnostamishankkeita ei tueta. Tuetaan kalastustilojen, ranta-aittojen ja kalastustukikohtien kunnostamista, kun se liittyy kalatalouden elinkeinotoimintaan tai merkittävään yleishyödylliseen tarkoitukseen (esim. kalastusmuseo). Tuetaan jätehuolto- ja palveluiden rakentamista ja kalastajakyläiden luonnon ja rakennetun ympäristön hoitoa. Kohdan 4.3 toimenpiteet rahoitetaan ensisijaisesti muista rahoituslähteistä.

Tuettavat toimenpiteet	Mahdolliset hyödynsaajat ja toteuttajat
Kestävän kalatalouden edistäminen	Hyödynsaajat: Ammattikalastajat, kalankasvattajat, kalastusmatkailuyrittäjät Toteuttajat: Järjestöt, kalastusalueet, kalatalousyrittäjät, kehitysyritykset,

	kunnat ym.
Kalastajakyläluonnon ja rakennetun ympäristön hoito	Hyödynsaajat: Ammattikalastajat, kalankasvattajat, kalastusmatkailuyrittäjät Toteuttajat: Kunnat, maanomistajat, kalatalousyrittäjät, järjestöt ym.
Kalastustilojen ym. kunnostaminen	Hyödynsaajat: Kalatalousyrittäjät Toteuttajat: Kalatalousyrittäjät, kunnat ym.

4.4. Luonnonmullistusten tai teollisuusonnettomuuksien tuhoaman kalastusalan tuotantokyvyn palauttaminen

Tuetaan luonnonmullistuksen tai öljy- tai kemikaalionnettomuuden tai vastaavan tapahtuman aiheuttamien kalatalousvahinkojen torjuntaa. Tuetaan paikallisten toimijoiden varautumista onnettomuuksien ja niiden aiheuttamien vahinkojen torjuntaan ja tähän liittyvää koulutusta.

Tuettavat toimenpiteet	Mahdolliset hyödynsaajat ja toteuttajat
Ympäristöonnettomuuden aiheuttamien vahinkojen torjunta, korjaaminen ja vahinkoihin varautuminen	Hyödynsaajat: Kalatalousyrittäjät Toteuttajat: Kunnat, järjestöt ym.

4.5. Alueiden välisen ja kansainvälisen yhteistyön edistäminen

Tuetaan yhteistyötä, jota tehdään muiden kotimaisten kalatalousryhmien ja naapurimaiden, etenkin Viron ja Ruotsin, kalatalousryhmien kanssa. Tuetaan myös muuta valtakunnanrajat ylittävää vuorovaikutusta, jonka avulla voidaan edistää markkinointia ja vaikutteiden leviämistä.

Tuettavat toimenpiteet	Mahdolliset hyödynsaajat ja toteuttajat
Yhteistyö muiden kalatalousryhmien ja muiden toimijoiden kanssa	Hyödynsaajat: Kalatalousyrittäjät, kalatalousryhmät Toteuttajat: Kalatalousryhmät

4.6. Taitojen hankkiminen ja paikallisen kehitysstrategian valmistelemisen ja täytäntöönpanon helpottaminen

Tuetaan kalatalousryhmän toimihenkilöiden kouluttamista. Avustetaan tuenhakijoita hakemusten laatimisessa ja tukien hallinnoimisessa. Päivitetään ja uudistetaan kehitysstrategiaa tarvittaessa ja laaditaan uusi kehitysstrategia.

Tuettavat toimenpiteet	Mahdolliset hyödynsaajat ja toteuttajat
Yhteistyö muiden kalatalousryhmien ja muiden toimijoiden kanssa	Hyödynsaajat: Kalatalousyrittäjät, kalatalousryhmät Toteuttajat: Kalatalousryhmät

4.7 Ryhmien toimintakuluihin osallistuminen.

Tuetaan kalatalousryhmän toimintaa.

Tuettavat toimenpiteet	Mahdolliset hyödynsaajat ja toteuttajat
Kalatalousryhmän toiminnan tukeminen	Hyödynsaajat: Kalatalousyrittäjät, kalatalousryhmät Toteuttajat: Kalatalousryhmät

4.8. Tukitasot

Tuen määrä riippuu hankkeen luonteesta. Tukitasot ovat samat kuin muissakin kalatalouden rakennetuissa. Tukien määrittelyssä tehdään tarveharkintaa.

Hyväksyttävän kehittämissuunnitelman tulee tarkastella mm. elinkeinotoiminnan kannattavuutta, laatua, tuotantoa, markkinoita ja yhteistyömahdollisuuksia. Lisäksi suunnitelmassa tulee esittää, miten investoinnit vaikuttavat toiminnan kehittämiseen.

5) Rahoitussuunnitelma

Eskon kokonaisrahoitus on 2,0 miljoonaa euroa vuosille 2008-13. Tämä jakaantuu seuraavasti:

- valtion raha 1,20 miljoonaa euroa
- kuntien raha 0,24 miljoonaa euroa
- yksityinen raha 0,56 miljoonaa euroa (arvioitu)

Yksityisen rahan osuutta on tässä vaiheessa mahdotonta ennustaa täsmällisesti, koska sen määrä riippuu tuettavien hankkeiden luonteesta. Jos hakemusten painopiste on investoinneissa, yksityinen rahoitusosuus on huomattavasti arvioitua suurempi.

Tukea myönnettäessä arvioidaan hankkeen vaikuttavuus, saatavat tulokset suhteessa hankkeen kustannusarvioon, sekä tarvittava ulkopuolinen rahoitus ja tuki hankkeen toteuttamiseen. Tukea myönnetään tapauskohtaisesti, tarveharkinnan mukaan. Hankkeen omarahoitusosuus varmistetaan ennen hankkeiden hyväksymistä. Omarahoitusosuus tai osa siitä voidaan hyväksyä omana tuotantopanoksena tai talkootyönä.

Etelä-Suomen Kalatalousohjelma Eskon rahoituksen jakautuminen kunnittain vuosina 2008-13

Kunta	Rahoitusosuus yhteensä	Rahoitusosuus/vuosi
	€	€
Anjalankoski	3000	500
Espoo	10500	1750
Hamina	6000	1000
Hanko	18000	3000
Helsinki	30000	5000
Inkoo	18000	3000
Kirkkonummi	3750	625
Kotka	24000	4000
Loviisa	21000	3500
Pernaja	8250	1375
Porvoo	28500	4750
Pyhtää	18000	3000
Ruotsinpyhtää	3750	625
Sipoo	14250	2375
Tammisaari	24000	4000
Tuusula	3000	500
Virolahti	6000	1000
Yhteensä	240000	40000

Kuntarahan jako perustuu lähtökohtaisesti ammattikalastajien lukumäärään mutta jaossa on otettu huomioon myös muita kalataloudellisia näkökohtia. Niille kunnille, joissa ei ole lainkaan ammattikalastajia, tarjottiin mahdollisuutta osallistua kalatalousryhmään minimisummalla 500 euroa/vuosi.

Kuntien rahoitusosuudet haluttiin määrittää mahdollisimman yksinkertaisella ja oikeudenmukaisella tavalla ja tällöin katsottiin, että ammattikalastajien lukumäärä on indikaattori, joka kuvaa kalatalouden

merkitystä ja mahdollisuuksia kunnassa. Esikuvana toimi yhteisöaloite Pesca, joka sisälsi samoja elementtejä kuin kalatalousryhmätoiminta ja johon kelpuutettavat kunnat valittiin Suomessa juuri ammattikalastajien lukumäärän perusteella.

Kuntien rahoitusosuus on yhteensä n. 240.000 €. Ohjelman päärungon ja rahoituskehityksen valmistuttua elokuussa on kunnille tiedotettu ohjelmasta ja samalla tiedusteltu kuntien taloudellista sitoutumista ohjelmaan.

Kuntarahoitus kerätään kalenterivuositain vuoden alussa. Kuntien rahoitusosuuksia voidaan tarkistaa tarvittaessa rahoituskauden aikana. Kuntarahalla katetaan ryhmän toimintakulut ja osa aktivointihankkeen kuluista.

Esko rahoitussuunnitelma toimenpiteittäin	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
(julkinen raha)							
Ammattikalastuksen ja kalankasvatuksen edistäminen	121452	242904	242904	242904	242904	242904	1335973
Kalastusmatkailun edistäminen	18781	37563	37563	37563	37563	37563	206594
Luonnon ja arkkitehtonisen perinnön suojeleminen ja vaaliminen	6260,4	12521	12521	12521	12521	12521	68864,6
Luonnonmullistusten tai teollisuusonnettomuuksien tuhoaman kalastusalan tuotantokyvyn palauttaminen	8764,6	8764,6	8764,6	8764,6	8764,6	8764,6	52587,5
Alueiden välisen ja kansainvälisen yhteistyön edistäminen	10017	18781	18781	18781	18781	18781	103923
Taitojen hankkiminen ja paikallisen kehitysstrategian valmisteleminen ja täytäntöönpanon helpottaminen	13773	7512,5	0	0	0	13773	35058,3
Ryhmien toimintakuluihin osallistuminen							
* Toimintaraha	12521	25042	25042	25042	25042	25042	137729
* Aktivointi	28798	57596	57596	57596	57596	57596	316777
Yhteensä	220367	410683	403171	403171	403171	416944	1803000

Suunnitelma rahoituksen jakamisesta eri toimenpiteiden kesken on alustava ja rahaa voidaan joustavasti siirtää toimenpiteestä toiseen.

Erittely hallintokuluista on esitetty liitteessä 3.

6) Toimenpiteiden yhteensovitus muihin EU-osarahoitteisiin strategioihin ja ohjelmiin sekä kalatalouden strategioihin

Etelä-Suomen kalatalousryhmä Eskon strategian laatimisessa on otettu huomioon Suomen elinkeinokalatalouden kehittämisstrategia ja toimintaohjelma, maa- ja metsätalousministeriön vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategia (etenkin kalastusmatkailun osalta), sisäasiainministeriön saaristo-ohjelma, TE-keskusten ja maakuntaliittojen sekä alueen maaseudun toimintaryhmien omat tulossuunnitelmat, strategiat ja rahoitusmuodot. Sekä maakuntaliitot että TE-keskukset ovat osallistuneet ohjelman valmisteluun. Tavoite on että toimintaryhmämuotoinen kalatalousohjelma on muuta rahoitusta täydentävä ja paikallisesti aktiivinen rahoitustapa.

Se, millaisia hankkeita voidaan tukea kalatalousryhmä Eskon kautta ja millaisia kalataloustukien muista toimintalinjoista, on useissa tapauksissa melko selkeätä. Kalatalousryhmän kautta voidaan tukea:

- saaristonäkökulmaa korostavia hankkeita
- alan yhteistyötä ja verkottumista edistäviä hankkeita
- kalastusmatkailuhankkeita
- pienimuotoisia infrastruktuurihankkeita
- pienimuotoisia kalanjalostushankkeita
- luonnon ja arkkitehtonisen perinnön vaalimista

Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelman muista toimintalinjoista tuetaan esimerkiksi

- kalasatamahankkeita
- ammattikalastuksen pysyvää lopettamista
- investointeja kalastusaluksiin
- investointeja hylkeenkestäviin pyydyksiin
- sosioekonomisia toimenpiteitä
- kalankasvatuksen ja kalanjalostuksen tavanomaisia investointeja
- alan ammattikunnan toteuttamia toimia, pilottihankkeita ja menekinedistämistä

Päällekkäisyyttä voi olla esimerkiksi sosioekonomisissa ja alan ammattikunnan toteuttamissa toimissa. Tällöin on tuen hakijan, kalatalousryhmän ja viranomaisen harkittavissa, tuetaanko hanketta kalatalousryhmän kautta vai muista toimintalinjoista.

Kalastusmatkailuun ja ympäristön hoitoon liittyviä hankkeita on mahdollista tukea myös maaseuturahastosta tai Euroopan aluekehitysrahastosta. Tässäkin oikea tukimuoto riippuu hankkeen näkökulmasta. Kalatalousryhmän kautta tuetaan pienimuotoisia hankkeita, joissa keskeisenä elementtinä on kalastus tai kalatalous ja joissa on kysymys elinkeinon edistämisestä. Maaseuturahasto rahoittaa kalastusmatkailua ja kylämaiseman ja ympäristön hoitoa maaseutuohjelmaan kuuluvilla alueilla. Aluekehitysrahasto rahoittaa suurempia matkailualan yrityksiä ja matkailukeskuksia. Matkailu- ja ympäristönhoitohankkeiden rahoituksen yhteensovittaminen tapahtuu TE-keskuksissa. Hankkeiden rahoitusta on myös mahdollista osittaa, jos hyödynsaajina on sekä kalatalouselinkeinoja että muita intressejä.

Oikeaa tukimuotoa harkittaessa tulee ottaa huomioon, miten hanke soveltuu kalatalousryhmän pääteemoihin, elävään saaristoon ja kestävään kalatalouteen.

7) Keskeisimmät lähteet:

- Abbors, Tom: Kalakauppa ja kalatuotteiden valmistus. Toimialaraportti. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisu 192/2004.
- Ammattikalastus merellä. Suomen virallinen tilasto. Riista ja kalatalous: Tilastoja 2/2007. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2007.
- Kauppinen, Pasi ja Taimisto, Kari: Pyhtään, Kotkan, Haminan ja Virolahden kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelma.
- Maa- ja metsätalousministeriön ja TE-keskusten rekisterit kalastajista, kalastusaluksista, vesiviljelystä ja kalanjalostuksesta.
- Saaristo-ohjelma 2007 – 2010. Saaret, meri, järvet, joet ja rantavyöhyke aluekehitystekijöinä. Sisäasiainministeriön julkaisuja 7/2007.
- Sepran asukaslähtöinen kehittämisohjelma vuosille 2007-2013. Kehittämisyhdistys Sepra 2007.
- Suomen elinkeinokalatalouden strategiasuunnitelma 2007–2013. Maa- ja metsätalousministeriön esitys 15.2.2007
- Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelma 2007–2013. Maa- ja metsätalousministeriön esitys 15.2.2007.
- Vesiviljely. Suomen virallinen tilasto. Riista ja kalatalous: Tilastoja 2/2007. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2007.
- Västnyland - en bygd i samverkan. Pomovästs lokala utvecklingsprogram 2007 – 2013. Pomoväst 2007.

8) Liitteet:

- Liite 1. Kartta Etelä-Suomen kalatalousohjelma Eskon alueesta.
- Liite 2. Kalastusmatkailun nykytila. Hannu Salovaaran muistio
- Liite 3. Etelä-Suomen kalatalousohjelma Eskon hallintokulut eriteltynä.
- Liite 4. Muistio ohjelmatyöryhmän perustavasta kokouksesta 16.3.2007